

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGÔ THỊ DUYÊN

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT
VẤN ĐỀ CHO HỌC SINH CÁC LỚP CUỐI CẤP TIỂU HỌC
TRONG DẠY HỌC GIẢI TOÁN

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN, 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGÔ THỊ DUYÊN

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT
VẤN ĐỀ CHO HỌC SINH CÁC LỚP CUỐI CẤP TIỂU HỌC
TRONG DẠY HỌC GIẢI TOÁN**

Ngành: Giáo dục học (Giáo dục Tiểu học)

Mã số: 8 14 01 01

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. TRẦN NGỌC BÍCH

THÁI NGUYÊN, 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng, các kết quả trong luận văn là trung thực và chưa được công bố ở bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận văn

Ngô Thị Duyên

LỜI CẢM ƠN

Em xin bày tỏ lòng biết ơn đối với TS. Trần Ngọc Bích - người đã tận tình chỉ bảo giúp đỡ em trong học tập, nghiên cứu và giúp em hoàn thành luận văn này.

Em xin chân thành cảm ơn các thầy cô, khoa Giáo dục Tiểu học, Bộ phận Sau đại học, Phòng Đào tạo trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện cho em trong thời gian học tập tại trường.

Xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu và các đồng nghiệp trường Tiểu học Thị trấn Thắng, Tiểu học Đức Thắng số 2, Tiểu học Bắc Lý số 1 huyện Hiệp Hoà, tỉnh Bắc Giang đã hợp tác trong quá trình tôi thực hiện nghiên cứu. Xin cảm ơn Ban Giám hiệu cùng các em HS trường Tiểu học Đức Thắng số 1, nơi tôi công tác, cùng các bạn đồng nghiệp đã giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Cảm ơn gia đình, bạn bè và người thân đã động viên giúp đỡ để tôi đạt được kết quả hôm nay!

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2018

Tác giả luận văn

Ngô Thị Duyên

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	v
DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ, HÌNH VẼ.....	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	2
3. Đối tượng nghiên cứu và khách thể nghiên cứu.....	2
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	3
5. Phạm vi nghiên cứu	3
6. Giả thuyết khoa học.....	3
7. Phương pháp nghiên cứu	3
8. Đóng góp của luận văn	4
9. Nội dung của luận văn.....	4
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	5
1.1. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	5
1.2. Năng lực.....	6
1.2.1. Khái niệm.....	6
1.2.2. Một số đặc điểm của năng lực	7
1.2.3. Mô hình cấu trúc của năng lực	8
1.3. Năng lực giải quyết vấn đề.....	11
1.3.1. Khái niệm.....	11
1.3.2. Cấu trúc năng lực giải quyết vấn đề	12
1.3.3. Các mức độ phát triển của năng lực giải quyết vấn đề.....	14

1.3.4. Chuẩn năng lực giải quyết vấn đề của HS cuối cấp tiểu học thông qua môn Toán	15
1.3.5. Ý nghĩa việc hình thành năng lực giải quyết vấn đề cho người học	15
1.4. Hoạt động dạy học giải toán ở tiểu học	16
1.4.1. Nội dung giải bài toán trong chương trình lớp 4, lớp 5.....	16
1.4.2. Hoạt động dạy học giải toán ở tiểu học	17
1.5. Đặc điểm tâm lí lứa tuổi tiểu học	19
1.5.1. Đặc điểm về sự phát triển thể chất	19
1.5.2. Đặc điểm nhận thức của HS tiểu học	20
1.6. Thực trạng phát triển năng lực giải quyết vấn đề trong dạy học giải toán ở các trường tiểu học	23
1.6.1. Mục đích khảo sát.....	23
1.6.2. Đối tượng khảo sát.....	23
1.6.3. Nội dung khảo sát	23
1.6.4. Phương pháp khảo sát, điều tra	23
1.6.5. Kết quả khảo sát	24
Chương 2. PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ CHO HỌC SINH CÁC LỚP CUỐI CẤP TIỂU HỌC TRONG DẠY HỌC GIẢI TOÁN.....	26
2.1. Nguyên tắc đề xuất và thực hiện biện pháp.....	26
2.2. Phát triển năng lực giải quyết vấn đề trong dạy học giải toán	27
2.2.1. Phát triển kĩ năng tìm hiểu vấn đề	27
2.2.2. Phát triển kĩ năng xác lập không gian vấn đề.....	35
2.2.3. Rèn kĩ năng lập kế hoạch và trình bày bài giải	42
2.2.4. Rèn kĩ năng nhận xét, đánh giá bài giải	53

Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	62
3.1. Mục đích thực nghiệm.....	62
3.2. Nhiệm vụ thực nghiệm	62
3.3. Tổ chức thực nghiệm.....	62
3.4. Kết quả thực nghiệm.....	63
3.4.1. Đánh giá định lượng	63
3.4.2. Đánh giá định tính	72
3.5. Kết luận chương 3.....	78
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	80
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

GV : Giáo viên

HS : Học sinh

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1.	Kết quả khảo sát trước thực nghiệm sự phạm của lớp 4A và 4C ...	65
Bảng 3.2.	Kết quả khảo sát trước thực nghiệm sự phạm của lớp 5A và 5B ...	66
Bảng 3.3.	Kết quả sau thực nghiệm sự phạm của lớp 4A và 4C.....	67
Bảng 3.4.	Kết quả xử lý số liệu thống kê lớp 4A và lớp 4C	68
Bảng 3.5.	Kết quả sau thực nghiệm sự phạm của lớp 5A và 5B.....	69
Bảng 3.6.	Kết quả xử lý số liệu thống kê lớp 5A và lớp 5B	70

DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ, HÌNH VẼ

Biểu đồ 3.1.	Kết quả khảo sát trước thực nghiệm của lớp 4A và 4C	65
Biểu đồ 3.2.	Kết quả khảo sát trước thực nghiệm của lớp 5A và 5B	66
Biểu đồ 3.3.	Tỉ lệ phần trăm kết quả bài kiểm tra sau thực nghiệm của lớp 4A và 4C.....	67
Biểu đồ 3.4.	Tỉ lệ phần trăm kết quả bài kiểm tra sau thực nghiệm của lớp 5A và 5B.....	69

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Công cuộc đổi mới của đất nước đã và đang đặt ra cho ngành Giáo dục và Đào tạo nhiệm vụ to lớn và hết sức nặng nề đó là đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Để thực hiện nhiệm vụ này, bên cạnh việc đổi mới mục tiêu, nội dung chương trình và sách giáo khoa ở mọi bậc học, chúng ta đã quan tâm nhiều đến việc đổi mới phương pháp dạy học nhằm nâng cao chất lượng dạy học trong nhà trường. Trong đó, đổi mới và nâng cao chất lượng dạy học ở bậc học tiểu học là một trong những nhiệm vụ lớn trong đổi mới giáo dục ngày nay. Dạy học môn Toán ở tiểu học là một trong những nội dung trọng tâm, đã có những bước tiến mạnh mẽ trong việc nâng cao và đổi mới. Dạy học Toán có nhiệm vụ và vai trò quan trọng trong việc hình thành và phát triển các phẩm chất và năng lực thiết yếu cho HS tiểu học. Đặc biệt, môn Toán ở tiểu học giúp HS hình thành được những kiến thức, kỹ năng nền tảng ở bậc tiểu học và là công cụ để giúp HS học tập được những môn học khác, đồng thời môn Toán là môn học giúp các em hình thành và phát triển được những năng lực quan trọng để giải quyết các vấn đề trong cuộc sống thực tiễn của HS.

Để tạo ra những con người lao động mới có năng lực cần có một phương pháp dạy học mới để khơi dậy và phát triển năng lực của người học. Chương trình giáo dục định hướng phát triển năng lực (định hướng phát triển năng lực) nay còn gọi là dạy học định hướng kết quả đầu ra được bàn đến nhiều từ những năm 90 của thế kỷ XX và ngày nay đã trở thành xu hướng giáo dục quốc tế. Giáo dục định hướng phát triển năng lực nhằm mục tiêu phát triển năng lực cần thiết cho người học. Do đó, một yêu cầu cấp thiết được đặt ra trong hoạt động giáo dục phổ thông là phải đổi mới phương pháp dạy học, trong đó đổi mới phương pháp dạy học môn Toán ở tiểu học là một trong những vấn đề được quan tâm nhiều.